

Δεν φαίνεται ακόμη φως στο τέλος του τούνελ

Παρασκευή, 1 Νοεμβρίου 2013 - 07:44

Δυσοίωνα "βλέπει" το μέλλον της χώρας στον ορατό ορίζοντα, ο πρόεδρος του Levy Economics Institute και εκτελεστικός αντιπρόεδρος και καθηγητής Οικονομικών στην έδρα "Jerome Levy" του Bard College, κ. Δημήτρης Β. Παπαδημητρίου. Παράλληλα, δίνει τις εκτιμήσεις του Levy Institute για την ανεργία και την ελληνική οικονομία και τονίζει ότι η Ευρώπη χρειάζεται μια κεντρική δημοσιονομική αρχή αν δεν θέλει να "βουλιάξει".

Συνέντευξη στον Κωνσταντίνο Μαριόλη

- Βρισκόμαστε σε ένα πολύ κρίσιμο σημείο της κρίσης, αφού όλοι λένε ότι τα χειρότερα έχουν περάσει αλλά την ίδια στιγμή παραμένουν επιφυλακτικοί, καθώς η πιθανότητα "ατυχήματος" δεν μπορεί να αποκλειστεί. Τι πρέπει να περιμένουμε από δω και πέρα;

Δεν νομίζω ότι είναι πολλοί αυτοί που πιστεύουν στις κυβερνητικές δηλώσεις ότι όλα πάνε καλά. Η κυβέρνηση πανηγυρίζει από τώρα ότι θα επιτευχθεί φέτος πρωτογενές πλεόνασμα και διεξάγει εκστρατεία στα ΜΜΕ σε μια προσπάθεια να πείσει τον ελληνικό λαό γι' αυτό το σημαντικό ορόσημο. Φυσικά, το πρώτο ερώτημα είναι αν αληθεύει η επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος. Είναι πολύ εύκολο να χρησιμοποιηθεί η δημιουργική λογιστική γι' αυτό το σκοπό –δηλαδή, να μην αναγνωριστούν όλες οι δαπάνες που πρέπει να συμπεριληφθούν ή να υπολογιστούν έσοδα που μπορεί να μην πραγματοποιηθούν. Αλλά ακόμη κι αν ήταν αληθινό το πρωτογενές πλεόνασμα, ποιο είναι το κόστος για την επίτευξή του; Ακούω τη λέξη «ατύχημα», αλλά δεν είμαι βέβαιος τι σημαίνει αυτό. Σημαίνει ότι η κυβέρνηση μπορεί να μην καταφέρει να πείσει το Βερολίνο ή τις Βρυξέλλες ότι δεν μπορούν να εφαρμοστούν επιπλέον μέτρα λιτότητας ή ότι τα έσοδα ή οι περικοπές δεν επιτυγχάνουν τους στόχους; Μια υπεύθυνη κυβέρνηση δεν μπορεί να καθοδηγείται από απρόβλεπτα συμβάντα. Θα ήθελα πολύ να μπορούσα να κάνω αισιόδοξες δηλώσεις ή προβλέψεις για τις προοπτικές της Ελλάδας στο βραχυπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα. Το μέλλον της χώρας για τον ορατό χρονικό ορίζοντα είναι δυσοίωνα αφού δεν μπορεί να φανεί κάποιο φως στο τέλος του τούνελ.

- Στην Ελλάδα όσο και αν βελτιώνονται οι αριθμοί, η ανεργία και η ύφεση συνεχίζουν να «γονατίζουν» την κοινωνία. Το ερώτημα που κυριαρχεί στις συζητήσεις του κόσμου είναι ένα: Πότε θα δούμε ουσιαστική ανάκαμψη στην πραγματική οικονομία;

Σχεδόν από την αρχή της κρίσης, τόσο οι προβλέψεις της ελληνικής κυβέρνησης όσο και της τρόικας έκαναν λόγο ότι η ανάκαμψη της πραγματικής οικονομίας είναι στη γωνία. Οι προβλέψεις αυτές πλέον έχουν καταστήσει κουραστικές και πείθουν μόνο εκείνους τους λίγους που δεν μπορούν να δουν τι πραγματικά συμβαίνει και οι οποίοι εξακολουθούν να βρίσκονται στα ανώτερα κλιμάκια του εισοδήματος και του πλούτου. Οι προβλέψεις του Levy Economics Institute, που πηγάζουν από το δικό του μακροοικονομικό μοντέλο, δείχνουν ότι η ανεργία θα συνεχίσει την ανοδική της πορεία και πως θα επιδεινωθεί περαιτέρω η φτώχεια και η απελπισία. Μετά από κάποια χρόνια, η οικονομία θα πιάσει αναπόφευκτα πάτο και στη συνέχεια θα αρχίσει να αναπτύσσεται. Αλλά με τη συνεχή λιτότητα είναι αδύνατον να γνωρίζουμε πότε θα φτάσουμε στον πάτο και τι είδους «ατυχήματα» μπορεί να συμβούν στο δρόμο. Όπως όλοι έχουμε δει, τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης δεν είναι «ίσα». Ένα βαθύτατο χάσμα μεταξύ βορά-νότου χωρίζει την Ευρωζώνη, η οποία είναι σαν τις Ηνωμένες Πολιτείες αλλά χωρίς την Ουάσινγκτον. Τα κράτη της περιφέρειας εξαρτώνται από τις αποφάσεις του πυρήνα χωρίς δικαίωμα αναγωγής. Οπότε, η ανάκαμψη της πραγματικής οικονομίας δεν θα έρθει σύντομα.

- Το θέμα που μονοπωλεί το ενδιαφέρον σήμερα στην Ελλάδα έχει να κάνει με το χρηματοδοτικό κενό και τα νέα μέτρα που αναμένεται να ζητηθούν από την Τρόικα. Η αντίληψη, ωστόσο, που κυριαρχεί είναι ότι η κοινωνία δεν αντέχει νέες περικοπές. Πιστεύετε ότι θα έπρεπε οι δανειστές να υιοθετήσουν μία πιο ήπια στάση με έμφαση στην ανάπτυξη;

Αν ναι, πόσο πιθανό είναι αυτό;

Οι φωνές που ακούγονται από το Βερολίνο και τις Βρυξέλλες είναι ότι εναπόκειται στην τρόικα να βρεθεί μια λύση για το δημοσιονομικό έλλειμμα που προβλέπεται να προκύψει το 2014. Η κυβέρνηση προσπαθεί με ένα παιχνίδι εντυπώσεων να ελαχιστοποιήσει το μέγεθος αυτού του δημοσιονομικού ελλείμματος, αλλά η Τρόικα δεν το χάφτει. Εάν οι δανειστές της Ελλάδας επιμείνουν στο θέμα του εντοπισμού των πηγών που θα χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη αυτού του ελλείμματος, η κυβέρνηση θα αναζητήσει κατά πάσα πιθανότητα να βρει λύση με το ξεπούλημα της δημόσιας περιουσίας αφού μάλλον δεν θα μπορέσει να περάσει στη Βουλή επιπλέον μέτρα λιτότητας. Οι προτάσεις της τρόικας για το κλείσιμο των αμυντικών βιομηχανιών δεν θα σταματήσουν εκεί. Υπάρχουν ακόμα μερικές κερδοφόρες δημόσιες επιχειρήσεις που μπορεί να ξεπουληθούν (ΕΥΔΑΠ, ΔΕΗ, Ελληνικά Πετρέλαια). Οι δανειστές θα πιέσουν την κυβέρνηση για νέα μέτρα για την κάλυψη του ελλείμματος επειδή γνωρίζουν ότι η κυβέρνηση έχει παγιδευτεί και θα ακολουθήσει τις οδηγίες τους. Η Ελλάδα δεν θα απολαύσει ποτέ κάποιο χαλαρό πρόγραμμα λιτότητας. Μόνο η Ισπανία, η Ιταλία και η Γαλλία μπορούν να απολαύσουν τα οφέλη μιας πιο χαλαρής λιτότητας επειδή είναι μεγάλες οικονομίες και έχουν κάποια επιρροή στη Φρανκφούρτη, στο Βερολίνο και τις Βρυξέλλες.

- Ποια κατά τη γνώμη σας πρέπει να είναι η κατεύθυνση που θα ακολουθήσει η Ελλάδα, σε επίπεδο οικονομικής πολιτικής, τα επόμενα χρόνια για να κερδίσει το συντομότερο δυνατό το χαμένο έδαφος;

Φοβάμαι ότι η Ελλάδα έχει πολύ λίγες επιλογές όσον αφορά την αλλαγή στην κατεύθυνση της πολιτικής της, και αυτό σίγουρα δεν θα προκύψει με την παρούσα κυβέρνηση. Πολλοί στο υπουργικό συμβούλιο της κυβέρνησης έχουν ασπαστεί οι ίδιοι το νεοφιλελεύθερο δόγμα ως τη μόνη λύση για την επίλυση των ενδημικών προβλημάτων της χώρας και την αλλαγή του πεπρωμένου της. Έτσι, είμαι και πάλι πολύ απαισιόδοξος σχετικά με το ενδεχόμενο να υπάρξει αλλαγή πλεύσης κάποια στιγμή σύντομα. Μόνο με την παρουσία μιας εκπληκτικής και εμπνευσμένης ηγεσίας θα μπορούσε να ανακτηθεί το χαμένο έδαφος, αλλά υπάρχει τεράστια έλλειψη αυτού στην Ελλάδα. Δεν πιστεύω στα θαύματα, αλλά θα μπορούσε να συμβεί, ειδάλλως θα πρέπει να υπομεινουμε κακουχίες, κοινωνική και οικονομική στέρηση για πολλά ακόμα χρόνια.

Πιστεύετε ότι η «συνταγή» του ΔΝΤ για την Ελλάδα ήταν σωστή; Θα καταφέρει η ελληνική οικονομία να απεμπλακεί την επόμενη δεκαετία από την επιτήρηση των Ευρωπαίων;

Η συνταγή του ΔΝΤ είναι πάντα η ίδια, ανεξάρτητα από τη χώρα και την χρονική περίοδο που επιβάλλεται. Στην ελληνική περίπτωση, το ΔΝΤ παραδέχθηκε για πρώτη φορά ότι έκανε λάθος στην εφαρμογή του προγράμματός του. Μέλη του εκτελεστικού συμβουλίου του ΔΝΤ που εκπροσωπούν τις αναδυόμενες οικονομίες έχουν εκφράσει έντονη δυσαρέσκεια για το γεγονός ότι το πρόγραμμα του οργανισμού για την Ελλάδα ήταν κακοσχεδιασμένο και καταδικασμένο να αποτύχει. Η ευκαιρία που προέκυψε για τη χώρα μας από τις εσωτερικές διαφωνίες στο ΔΝΤ δεν αξιοποιήθηκαν από την ελληνική κυβέρνηση. Βλέπουμε επίσης ότι υπάρχουν έντονες διαφωνίες μέσα στην Τρόικα, με το ΔΝΤ να επιμένει για άλλο ένα «κούρεμα» ώστε να καταστεί βιώσιμο το δημόσιο χρέος της χώρας. Δεν θα εκπλαγώ αν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλάβει τελικά το μέρος της συνεισφοράς του ΔΝΤ και το... στείλει πίσω στην Ουάσινγκτον. Στη συνέχεια, με χρέη πάνω από 250 δισ. ευρώ προς τον EFSF και τις ευρωπαϊκές κεντρικές τράπεζες, η Ελλάδα, θα είναι αποκλειστικά υπό την επιτήρηση της αρχών της Ευρωζώνης. Η μόνη λύση τότε θα είναι να σκεφτούμε το αδιανόητο –δηλαδή την έξοδο από το ευρώ και να καταγγείλουμε όλες τις υποχρεώσεις χρέους με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζεται η Ελλάδα ως παρίας της ηπείρου για πολλά χρόνια.

- Πόσο σταθερό είναι το ευρωπαϊκό οικοδόμημα; Βλέπετε την Ευρωζώνη να ενισχύεται μετά την κρίση ή αυξάνονται οι πιθανότητες διάλυσης;

Η ευρωπαϊκή δομή ήταν εξ αρχής ελαττωματική. Τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης έγιναν χρήστες ενός ξένου νομίσματος χωρίς τη δημιουργία κεντρικών δημοσιονομικών και νομισματικών φορέων πολιτικής υπεύθυνων για την προώθηση της ανάπτυξης ή την αντιμετώπιση του χρέους κάποιου κράτους-μέλους της. Ήταν το μεγαλύτερο πείραμα διάζευξης κρατών από το εθνικό τους νόμισμα. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας επιμένουν να διατηρούν τις εντυπώσεις ότι η ζώνη του ευρώ χτίστηκε για να διαρκέσει. Ωστόσο, αυτό που παρατηρούμε είναι τον εκτροχιασμό του αργοκίνητου τρένου της Ευρωζώνης. Οι ανισορροπίες του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μεταξύ των κρατών-μελών συνδέονται με τα κρατικά ελλείμματα και τις χρηματοοικονομικές ισορροπίες του ιδιωτικού τομέα. Η «σπάταλη» δαπάνη στην περιφέρεια δεν είναι η ρίζα του προβλήματος και αν δεν συσταθεί ένας "Ευρωζωνικός" μηχανισμός που θα ανακυκλώνει τα πλεονάσματα που συσσωρεύουν ορισμένες από τις χώρες του ευρώ, η δομή του ευρώ είναι καταδικασμένη να διαλυθεί. Είναι πιθανό

ότι τα λογικά μυαλά στην Ευρώπη θα διαβάσουν σωστά τους οίκονους και θα επανεξετάσουν την ανάγκη για την ύπαρξη μιας δημοσιονομικής και πολιτικής ένωσης. Αν επιθυμούμε τη δημιουργία των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης, χρειαζόμαστε μια κεντρική δημοσιονομική αρχή όπως αυτή του αμερικανικού υπουργείου Οικονομικών ειδάλλως η Ευρωζώνη θα βουλιάξει.

Στις 8 και 9 Νοεμβρίου 2013, το Levy Economics Institute διοργανώνει στο Μέγαρο / Διεθνές Συνεδριακό Κέντρο Αθηνών (Βασ. Σοφίας & Κόκκαλη) διεθνές συνέδριο με θέμα «Η κρίση στην Ευρωζώνη και την Ελλάδα και η Εμπειρία με τις Πολιτικές Λιτότητας». Η είσοδος είναι ελεύθερη. Για εγγραφή στο συνέδριο διαδικτυακά μπορεί κανείς να επισκεφθεί το http://www.levyinstitute.org/conferences/athens_2013/ ή να καλέσει στο 210 77.12.400.

<http://www.capital.gr/news.asp?id=1899807>